

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Ottende Afdeling)

10. marts 2022*

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde på det civilretlige område – forordning (EU) nr. 1215/2012 – artikel 7, nr. 2) – retternes kompetence i sager om erstatning uden for kontrakt – krav, som en kurator fremsætter mod tredjemand i kreditorernes interesse – det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået – artikel 8, nr. 2) – andre krav mod den pågældende som tredjemand, der fremsættes af en person, som varetager kollektive interesser – forordning (EF) nr. 864/2007 – anvendelsesområde – almindelig regel«

I sag C-498/20,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af rechtbank Midden-Nederland (ret i første instans i Midden-Nederland, Nederlandene) ved afgørelse af 2. september 2020, indgået til Domstolen den 29. september 2020, i sagen

ZK, i egenskab af JM's efterfølger, kurator i konkursboet efter BMA Nederland BV,

mod

BMA Braunschweigische Maschinenbauanstalt AG,

procesdeltager:

Stichting Belangbehartiging Crediteuren BMA Nederland,

har

DOMSTOLEN (Ottende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, N. Jääskinen, og dommerne M. Safjan (refererende dommer) og N. Piçarra,

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

* Processprog: nederlandsk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- ZK, i egenskab af JM's efterfølger, kurator i konkursboet efter BMA Nederland BV, ved advocaten I. Lintel og T. van Zanten,
 - BMA Braunschweigische Maschinenbauanstalt AG ved advocaten L. Kortmann, B. Kraaiipoel og N. Pannevis,
 - Stichting Belangbehartiging Crediteuren BMA Nederland ved advocaat F. Eikelboom,
 - Europa-Kommissionen ved M. Heller, F. Wilman og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 28. oktober 2021, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af dels artikel 7, nr. 2), og artikel 8, nr. 2), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1), dels artikel 4 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II-forordningen) (EUT 2007, L 199, s. 40).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem ZK, i egenskab af JM's efterfølger, kurator i konkursboet efter BMA Nederland BV (herefter »BMA NL«), og BMA Braunschweigische Maschinenbauanstalt AG (herefter »BMA AG«) vedrørende den skadevoldende adfærd, som sidstnævnte i strid med sin pligt til at udvise omhu har udvist til skade for førstnævntes kreditorer.

Retsforskrifter

EU-retten

Forordning nr. 1215/2012

- 3 15., 16. og 34. betragtning til forordning nr. 1215/2012 har følgende ordlyd:
 - »(15) Kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtets bopæl som det principielle kriterium. Dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af tvistens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund. For at gøre de fælles regler mere gennemsigtige og undgå kompetencekonflikter bør juridiske personers bopæl defineres selvstændigt.

- (16) Som kompetencekriterium bør sagsøgtes bopæl suppleres med alternative kriterier baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje. Kriteriet nær tilknytning bør tjene til at skabe retssikkerhed og undgå muligheden for, at sagsøgte indstævnes for en ret i en medlemsstat, som vedkommende ikke med rimelighed kunne forudse. Dette er navnlig vigtigt i tvister angående forpligtelser uden for kontrakt, der er opstået i forbindelse med krænkelser af privatlivets fred og af individets rettigheder, herunder ærekrænkelser.

[...]

- (34) Kontinuiteten mellem [konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978, L 304, s. 17), som ændret ved de efterfølgende konventioner om nye medlemsstaters tiltrædelse af denne konvention (herefter »Bruxelleskonventionen af 1968«)], [Rådets] forordning (EF) nr. 44/2001 [af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001, L 12, s. 1)] og nærværende forordning bør sikres, og i den forbindelse bør der fastsættes overgangsbestemmelser. Samme kontinuitet bør gælde med hensyn til Den Europæiske Unions Domstols fortolkning af Bruxelleskonventionen af 1968 og de forordninger, der er trådt i stedet for den.«

- 4 Forordningens kapitel II, der har overskriften »Kompetence«, indeholder bl.a. en afdeling 1 med overskriften »Almindelige bestemmelser« og en afdeling 2 med overskriften »Specielle kompetenceregler«. Forordningens artikel 4, stk. 1, som er indeholdt i nævnte afdeling 1, fastsætter:

»Med forbehold af denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«

- 5 Forordningens artikel 7, der er indeholdt i afdeling 2 i forordningens kapitel II, bestemmer:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat:

[...]

- 2) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå

[...]«

- 6 Det fremgår af artikel 8, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012, som ligeledes henhører under nævnte afdeling 2, at en person, der har bopæl på en medlemsstats område, endvidere kan sagsøges:

»når der er tale om en sag om opfyldelse af en garantiforpligtelse eller andre krav mod den pågældende som tredjemand, ved den ret, hvor den oprindelige sag er anlagt, medmindre denne kun er anlagt for at unddrage den pågældende det værneting, der ville være kompetent i hans sag«.

Rom II-forordningen

- 7 Syvende betragtning til Rom II-forordningen er sålydende:

»Denne forordnings materielle anvendelsesområde og bestemmelser bør stemme overens med [forordning nr. 44/2001] og med instrumenter vedrørende lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser.«

- 8 Forordningens artikel 1 med overskriften »Materielt anvendelsesområde« fastsætter følgende i stk. 2:

»Denne forordning finder ikke anvendelse på:

[...]

d) forpligtelser uden for kontrakt, der udspringer af reglerne for selskaber, foreninger og andre juridiske personer vedrørende spørgsmål såsom disses stiftelse ved registrering eller på anden måde, deres handleevne, interne organisation og opløsning samt ledelsens eller deltagernes personlige ansvar i denne egenskab for selskabets, foreningens eller den juridiske persons forpligtelser og revisorers personlige ansvar over for et selskab eller dets deltagere i forbindelse med den lovpligtige revision af regnskaberne.«

- 9 Den nævnte forordnings kapitel II vedrører skadevoldende handlinger. Forordningens artikel 4, som har overskriften »Almindelig regel«, er sålydende:

»1. Medmindre andet er fastsat i denne forordning, anvendes på en forpligtelse uden for kontrakt, der udspringer af en skadevoldende handling, loven i det land, hvor skaden indtræder, uanset i hvilket land den skadevoldende begivenhed fandt sted, og uanset i hvilket land eller hvilke lande de indirekte følger af denne begivenhed indtræder.

2. Har den påstået ansvarlige og den skadelidte sædvanligt opholdssted i samme land på det tidspunkt, hvor skaden indtræder, anvendes det pågældende lands lov.

3. Hvis det af alle sagens omstændigheder fremgår, at den skadevoldende handling har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land end det, der er omhandlet i stk. 1 og 2, anvendes dette andet lands lov. En sådan åbenbart nærmere tilknytning til et andet land vil navnlig kunne støttes på et forudgående retsforhold mellem parterne, f.eks. en aftale, med nær tilknytning til den pågældende skadevoldende handling.«

Nederlandsk ret

- 10 Artikel 305a i bog 3 i Burgerlijk Wetboek (den borgerlige lovbog), der trådte i kraft den 1. juli 1994, bestemmer:

»1. Enhver stiftelse eller forening, der har fuld retsevne, kan anlægge sag ved domstolene med henblik på varetagelse af andre personers lignende interesser, forudsat at den pågældende stiftelse eller forening i henhold til sine vedtægter varetager sådanne interesser.

[...]

3. Et søgsmål som det i stk. 1 omhandlede kan ikke have til formål at opnå [...] en skadeserstatning i form af penge.

[...]«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 11 BMA NL og dets moderselskab, BMA Groep BV, er selskaber med hjemsted i Nederlandene. BMA AG, der har hjemsted i Tyskland, er moderselskab for BMA Groep og følgelig moder-moderselskab for BMA NL. BMA Groep, som ejer 100% af andelene i BMA NL, administrerer dette selskab alene.
- 12 Mellem 2004 og 2011 ydede BMA AG lån til BMA NL på i alt 38 mio. EUR. I finansieringsaftalerne er de tyske domstole udpeget som de kompetente retter og tysk lov som den lov, der finder anvendelse. Finansieringen skete gennem en bank med hjemsted i Nederlandene. Undertiden indestod BMA AG ligeledes for BMA NL's gæld og foretog indskud i BMA NL's kapital.
- 13 I starten af 2012 ophørte BMA AG med at yde finansiel støtte til BMA NL. Sidstnævnte indgav efterfølgende konkursbegæring. BMA NL blev erklæret konkurs den 3. april 2012.
- 14 Det fremgår af de for Domstolen fremlagte oplysninger, at aktiverne i konkursboet efter BMA NL ikke er tilstrækkelige til fuldstændigt at fyldestgøre alle kreditorer, at størstedelen af de foreløbigt anerkendte massekrav tilhører BMA AG og andre selskaber i denne koncern, der er hjemmehørende i Tyskland, og at de øvrige ufyldstgjorte kreditorer er etableret i flere andre lande, såvel inden for Den Europæiske Union som uden for denne.
- 15 I hovedsagen har ZK indtalt et krav, der i nederlandsk ret er kendt under navnet »Peeters mod Gatzén-krav«, mod BMA AG. Der er tale om et krav uden for kontrakt, der indtales af en kurator mod en tredjemand, som angiveligt har deltaget i konkretiseringen af den skade, som kreditorerne i et selskab, der er blevet erklæret konkurs, har lidt. Kravet indtales på vegne af samtlige kreditorer, men ikke i deres navne, og har til formål at genetablere deres inddrivelsesmuligheder. Resultatet kommer samtlige kreditorer til gode. For at træffe afgørelse om et sådant krav er det ufornuddent at undersøge hver af de pågældende kreditorens individuelle stilling.
- 16 ZK har gjort gældende, at BMA AG har handlet ulovligt ved at tilsidesætte sin pligt til at udvise omhu over for alle BMA NL's kreditorer, og at BMA AG er ansvarlig for den skade, som de sidstnævnte har lidt.
- 17 Kurator er af den opfattelse, at denne tilsidesættelse nærmere bestemt består i, at BMA AG ophørte med at finansiere BMA NL, og at dette bevirkede, at sidstnævntes konkurs var uundgåelig.
- 18 Efter at BMA AG havde fremsat en indsigelse, erklærede rechtbank Midden-Nederland (ret i første instans i Midden-Nederland, Nederlandene) – som er den forelæggende ret – sig i 2018 kompetent til at påkende kurators krav på grundlag af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2015/848 af 20. maj 2015 om insolvensbehandling (EUT 2015, L 141, s. 19).

- 19 I 2019 har den nævnte ret på grundlag af artikel 8, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 imødekommet den af Stichting Belangbehartiging Crediteuren BMA Nederland (herefter »Stichting«) indgivne anmodning om at kunne fremsætte et krav mod den pågældende som tredjemand i hovedsagen.
- 20 Stichting har til formål at varetage interesserne hos de af BMA NL's kreditorer, som har lidt eller vil lide skade på grund af BMA AG's handlinger eller undladelser. Stichting varetager interesserne hos mere end 50 kreditorer, hvis fordringer samlet beløber sig til ca. 40% af alle de anerkendte fordringer hos simple kreditorer, som ikke er forbundet med BMA AG.
- 21 Ligesom ZK har Stichting ligeledes gjort gældende, at BMA AG har handlet ulovligt i forhold til kreditorerne, og at selskabet er forpligtet til at erstatte den skade, som disse således har lidt. Mens kurator imidlertid har krævet betaling til konkursboet efter BMA NL, har Stichting krævet, at gælden betales direkte til hver enkelt kreditor.
- 22 Stichtings krav har form af et kollektivt krav som omhandlet i artikel 305a i den borgerlige lovbogs bog 3.
- 23 Den forelæggende ret har anerkendt, at den, henset til dom af 6. februar 2019, NK (C-535/17, EU:C:2019:96), begik en fejl ved at erklære sig kompetent i medfør af forordning 2015/848. Det tilkommer derfor den nævnte ret at efterprøve, om den på grundlag af forordning nr. 1215/2012 er kompetent til at træffe afgørelse om kuratorens krav og om de krav, som Stichting har fremsat mod den pågældende som tredjemand. Den forelæggende ret har konstateret, at Domstolen ikke tog stilling til disse punkter i dom af 6. februar 2019, NK (C-535/17, EU:C:2019:96), og at der foreligger rimelig tvivl i denne henseende.
- 24 Den omstændighed, at der er tale om et kollektivt krav på vegne af en del af alle kreditorerne, fører ligeledes til vanskeligheder med hensyn til fastlæggelsen af, hvilken lov der finder anvendelse på det sted, »hvor skaden indtræder« som omhandlet i Rom II-forordningens artikel 4, stk. 1, således at der ligeledes skal indhentes en fortolkning fra Domstolen i denne henseende.
- 25 På denne baggrund har Rechtbank Midden-Nederland (ret i første instans i Midden-Nederland) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) a) Skal udtrykket »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået« i artikel 7, [indledningen og nr. 2), i [forordning nr. 1215/2012] fortolkes således, at »stedet for den skadevoldende handling« [(Handlungsort)] er etableringsstedet for det selskab, der ikke yder dækning for sine kreditorers fordringer, hvis denne manglende dækning skyldes en tilsidesættelse af moder-moderselskabets pligt til omhu over for disse kreditorer?
- b) Skal udtrykket »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået« i artikel 7, [indledningen og nr. 2), i [forordning nr. 1215/2012] fortolkes således, at »det sted, hvor skaden indtræder« [(Erfolgsort)], er etableringsstedet for det selskab, der ikke yder dækning for sine kreditorers fordringer, hvis denne manglende dækning skyldes en tilsidesættelse af moder- moderselskabets omsorgspligt over for disse kreditorer?
- c) Kræves der yderligere omstændigheder for at begrunde, at det er retten på etableringsstedet for det selskab, der ikke yder dækning, der er kompetent, og hvilke omstændigheder er der i bekræftende fald tale om?

- d) Er den omstændighed, at den nederlandske kurator i det selskab, der ikke yder dækning for sine kreditorers fordringer, i forbindelse med sin lovbestemte opgave med boets afvikling til fordel for samtlige kreditorer (men ikke [i deres navne]) har anlagt sag med påstand om erstatning uden for kontraktforhold, af betydning for fastlæggelsen af den kompetente ret i henhold til [...] artikel 7, [indledningen og] nr. 2), [i forordning nr. 1215/2012]? En sådan sag indebærer, at det ikke er muligt at undersøge de individuelle kreditorers stilling, og at den pågældende tredjemand ikke kan gøre de argumenter gældende over for kurator, som denne part måske kunne have haft til rådighed over for visse individuelle kreditorer.
 - e) Er den omstændighed, at en del af de kreditorer, til hvis fordel kurator har anlagt sagen, har bopæl uden for Den Europæiske Union, af betydning for fastlæggelsen af den kompetente ret i henhold til [...] artikel 7, [indledningen og] nr. 2), [i forordning nr. 1215/2012]?
- 2) Har det for besvarelsen af [det første spørgsmål] betydning, hvis der er tale om et krav, der er fremsat af en stiftelse, hvis formål er at varetage de kollektive interesser for de kreditorer, der har lidt skade som omhandlet i [det første spørgsmål]? Et sådant kollektivt krav medfører, at det under sagens behandling ikke er muligt at fastlægge a) bopælsstedet for de [ovenfor] nævnte kreditorer, b) de særlige omstændigheder, der ligger til grund for de individuelle kreditorers krav på selskabet, og c) om der er pligt til at udvise omhu over for de individuelle kreditorer som omhandlet ovenfor, og om denne pligt er blevet tilsidesat.
- 3) Skal artikel 8, [indledningen og] nr. 2), i [forordning nr. 1215/2012] fortolkes således, at såfremt den ret, hvor den oprindelige sag blev anlagt, ændrer sin afgørelse af, at den er kompetent med hensyn til kravet, bliver den hermed også automatisk inkompetent med hensyn til de krav, som intervenienten har fremsat?
- 4) a) Skal [Rom II-forordningens] artikel 4, stk. 1, [...] fortolkes således, at »det [sted], hvor skaden indtræder«, er etableringsstedet for det selskab, der ikke yder dækning for den skade, som dette selskabs kreditorer har lidt ved den nævnte krænkelse af pligten til omhu?
- b) Er den omstændighed, at kravene er fremsat af en kurator i forbindelse med sine lovbestemte opgaver vedrørende boets afvikling og af en repræsentant for samtlige kreditorers (men ikke ved navns nævnelse) interesser, af betydning for fastlæggelsen af dette sted?
- c) Har den omstændighed, at en del af kreditorerne har bopæl uden for EU's område, betydning for fastlæggelsen af dette sted?
- d) Er den omstændighed, at der mellem det nederlandske selskab under konkurs og dets moder-moderselskab var indgået finansieringsaftaler med en værnetingsklausul, hvorefter de tyske retter var kompetente, og tysk ret skulle finde anvendelse, en omstændighed, der bevirker, at BMA AG's hævdede retsstridige adfærd har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land end Nederlandene som omhandlet i [Rom II-forordningens] artikel 4, stk. 3 [...]?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 26 Med sit første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at retten på det sted, hvor et selskab, hvis gældsposter er blevet uinddrivelige, fordi dette selskabs moder-moderselskab har tilsidesat sin

pligt til at udvise omhu over for selskabets kreditorer, har kompetence til at påkende et kollektivt erstatningssøgsmål vedrørende erstatning uden for kontrakt, som kurator i konkursboet efter dette selskab inden for rammerne af sin lovbestemte forpligtelse til at afvikle boet har anlagt på vegne af samtlige kreditorer – der efterfølgende skal anlægge sag med påstand om individuel erstatning – men ikke i deres navne.

- 27 Det bemærkes indledningsvis, at for så vidt som det følger af 34. betragtning til forordning nr. 1215/2012, at denne ophæver og erstatter forordning nr. 44/2001, der selv erstattede Bruxelleskonventionen af 1968, gælder den af Domstolen anlagte fortolkning af disse sidstnævnte retlige instrumenters bestemmelser ligeledes for forordning nr. 1215/2012, når disse bestemmelser kan »sideslides« med hinanden. Dette er tilfældet for artikel 5, nr. 3), i denne konvention, som ændret, samt dels forordning nr. 44/2001, dels artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 (dom af 12.5.2021, Vereniging van Effectenbezitters, C-709/19, EU:C:2021:377, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 28 Det skal ligeledes bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at den specielle kompetenceregulering, der er fastsat i artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012, og som giver sagsøgeren mulighed for at anlægge sag om erstatning uden for kontrakt ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå, skal undergives en selvstændig og indskrænkende fortolkning (dom af 12.5.2021, Vereniging van Effectenbezitters, C-709/19, EU:C:2021:377, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).
- 29 Den specielle kompetenceregulering, som denne bestemmelse fastsætter som en undtagelse til hovedreglen i forordningens artikel 4 om, at retterne på det sted, hvor sagsøgte har bopæl, har kompetencen, er således støttet på, at der foreligger en særligt nær tilknytning mellem tvisten og retterne på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, hvilken tilknytning begrundes, at disse tillægges kompetencen af retsplejehensyn og af hensyn til tilrettelæggelsen af retssagen (jf. i denne retning dom af 18.7.2013, ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, præmis 49, og af 24.11.2020, Wikingerhof, C-59/19, EU:C:2020:950, præmis 28).
- 30 I sager om erstatning uden for kontrakt er retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå, således normalt bedst egnet til at træffe afgørelse, bl.a. på grund af nærheden i forhold til tvisten og på grund af, at bevisoptagelsen herved lettes (dom af 18.7.2013, ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, præmis 50).
- 31 For så vidt angår søgsmål, hvormed det tilsigtes at gøre et bestyrelsesmedlem eller en aktionær i et aktieselskab under insolvensbehandling ansvarlig for dette selskabs gæld, har Domstolen fastslået, at det i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 omhandlede »sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå«, befinder sig på det sted, hvortil såvel den virksomhed, der udøves af dette selskab, som den økonomiske situation i forbindelse med denne virksomhed knytter sig, hvilket sted i den sag, der gav anledning til dom af 18. juli 2013, ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490), syntes at være stedet for selskabets hjemsted (dom af 18.7.2013, ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, præmis 54 og 55).
- 32 I det foreliggende tilfælde skal det analogt lægges til grund, at dette sidstnævnte sted ligeledes udgør det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå som omhandlet i artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012, når det skal fastslås, hvilken domstol der har kompetence til at påkende et erstatningssøgsmål, som kurator i konkursboet efter et selskab, hvis gæld er blevet uinddrivelig, fordi dette selskabs moder-moderselskab har tilsidesat sin pligt til at udvise omhu over for selskabets kreditorer, har anlagt mod dette moder-moderselskab.

- 33 Det kan nemlig antages, at det er på etableringsstedet for det selskab, som er blevet erklæret konkurs, at de oplysninger, der vedrører udviklingen i dette selskabs økonomiske situation, og på grundlag af hvilke det kan vurderes, om og i hvilket omfang den i det foreliggende tilfælde hævdede tilsidesættelse af pligten til at udvise omhu foreligger, er tilgængelige.
- 34 Af disse grunde foreligger der for så vidt angår en ordnet retspleje og en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af retssagen en særligt nær tilknytning mellem det anlagte søgsmål og det nævnte sted, således som det kræves i henhold til den retspraksis, hvortil der er blevet henvist i denne doms præmis 29. Som det i øvrigt er anført i 15. betragtning til forordning nr. 1215/2012, frembyder etableringsstedet en høj grad af forudsigelighed for såvel sagsøgeren som det sagsøgte selskab.
- 35 Den skade, som hver enkelt kreditor i det konkursramte selskab indirekte har lidt, er derimod uden relevans for anvendelsen af artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 på et søgsmål anlagt af kurator i forbindelse med dennes lovbestemte forpligtelse til at afvikle boet (jf. analogt dom af 11.1.1990, Dumez France og Tracoba, C-220/88, EU:C:1990:8, præmis 21).
- 36 Det skal derfor fastslås, at i overensstemmelse med den nævnte forordnings artikel 7, nr. 2), har den ret, inden for hvis jurisdiktion etableringsstedet for et selskab, der er blevet erklæret konkurs, er beliggende, kompetence til at påkende et kollektivt erstatningssøgsmål vedrørende erstatning uden for kontrakt, som kurator i konkursboet efter dette selskab har anlagt inden for rammerne af sin lovbestemte forpligtelse til at afvikle boet.
- 37 Det har i denne forbindelse ingen betydning, at et sådant søgsmål ikke vedrører hver enkelt individuelle kreditors specifikke situation, således at en tredjemand, hvis ansvar anfægtes, ikke over for en kurator i konkursboet, der handler inden for rammerne af sin lovbestemte opgave, kan fremsætte alle de indsigelser, som denne eventuelt kunne have fremsat over for visse individuelle kreditorer.
- 38 Sådanne omstændigheder, som er særegne for den type søgsmål, der er fastsat i gældende national ret, kan nemlig ikke påvirke den selvstændige fortolkning af artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012, der ved sin vide formulering omfatter en lang række forskellige former for ansvar (dom af 30.11.1976, Bier, 21/76, EU:C:1976:166, præmis 18), for så vidt som en hensyntagen til bedømmelseskriterier, der følger af materiel national ret, ville være i strid med de med denne forordning forfulgte mål om ensartede regler for retternes kompetence og om retssikkerhed (jf. analogt dom af 16.5.2013, Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, præmis 34 og 35).
- 39 Da Domstolen desuden allerede har præciseret, at artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 ligeledes omfatter rene anerkendelsessøgsmål, der tjener som grundlag for senere erstatningssøgsmål (jf. analogt dom af 5.2.2004, DFDS Torline, C-18/02, EU:C:2004:74, præmis 28), har det med henblik på fastlæggelsen af kompetencen i henhold til denne bestemmelse ingen relevans, at der i forbindelse med et kollektivt søgsmål anlagt af kurator ikke foretages en undersøgelse af den individuelle situation for hver kreditor, som med henblik på kreditorens erstatning kan være støttet på den afgørelse, der afsiges i dette søgsmål.
- 40 Det første spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at retten på det sted, hvor et selskab, hvis gældsposter er blevet uinddrivelige, fordi dette selskabs moder-moderselskab har tilsidesat sin pligt til at udvise omhu over for selskabets kreditorer, har kompetence til at påkende et kollektivt erstatningssøgsmål vedrørende

erstatning uden for kontrakt, som kurator i konkursboet efter dette selskab inden for rammerne af sin lovbestemte forpligtelse til at afvikle boet har anlagt på vegne af samtlige kreditorer, men ikke i deres navne.

Det andet spørgsmål

- 41 Med sit andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om svaret på det første spørgsmål er anderledes, hvis der tages hensyn til den omstændighed, at i hovedsagen handler en stiftelse for at forsvare kreditorernes kollektive interesser, og at kreditorernes individuelle omstændigheder ikke tages i betragtning i det med henblik herpå anlagte søgsmål.
- 42 For så vidt som det i hovedsagen forholder sig således, at Stichting kun har fremsat krav mod den pågældende som tredjemand, kan denne stiftelses situation og de processuelle beføjelser, som den er tillagt i henhold til gældende ret, ikke have nogen indvirkning på spørgsmålet om, hvorvidt den forelæggende ret har kompetence til at påkende det søgsmål, som kurator har anlagt.
- 43 Det andet spørgsmål skal derfor besvares med, at svaret på det første spørgsmål ikke er anderledes, hvis der tages hensyn til den omstændighed, at i hovedsagen handler en stiftelse for at forsvare kreditorernes kollektive interesser, og at kreditorernes individuelle omstændigheder ikke tages i betragtning i det med henblik herpå anlagte søgsmål.

Det tredje spørgsmål

- 44 Med sit tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 8, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at såfremt den ret, som behandler den oprindelige sag, tilbagekalder sin afgørelse om at erklære sig kompetent til at påkende denne sag, mister den ligeledes helt sin kompetence til at påkende de krav, der fremsættes mod den pågældende som tredjemand.
- 45 I henhold til forordningens artikel 8, nr. 2), er den ret, der har kompetence til at påkende den oprindelige sag, principielt ligeledes kompetent til at påkende andre krav, der eventuelt fremsættes mod den pågældende som tredjemand. Det følger heraf, at såfremt denne ret derimod ændrer sin afgørelse vedrørende den oprindelige sag, således at den alligevel ikke er kompetent til at påkende denne, kan den heller ikke have kompetence til at påkende de krav, der fremsættes mod den pågældende som tredjemand.
- 46 Det skal fastslås, at en modsat fortolkning af denne bestemmelse ville være i strid med de mål, der ligger til grund for bestemmelsen, og hvorved det tilsigtes dels at mindske risikoen for parallelle retssager mest muligt og undgå, at der træffes indbyrdes uforenelige retsafgørelser i to medlemsstater, dels at fastsætte et værneting baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret med henblik på at fremme en god retspleje (jf. i denne retning dom af 21.1.2016, SOVAG, C-521/14, EU:C:2016:41, præmis 38).
- 47 En sådan opretholdelse af kompetencen alene i forhold til de krav, der fremsættes mod den pågældende som tredjemand, fører nemlig nødvendigvis til, at der verserer parallelle sager.

- 48 Det tredje spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 8, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at såfremt den ret, som behandler den oprindelige sag, tilbagekalder sin afgørelse om at erklære sig kompetent til at påkende denne sag, mister den ligeledes helt sin kompetence til at påkende de krav, der fremsættes mod den pågældende som tredjemand.

Det fjerde spørgsmål

- 49 Med sit fjerde spørgsmål, som skal behandles under ét, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om Rom II-forordningens artikel 4 skal fortolkes således, at den lov, der finder anvendelse på en forpligtelse til at yde erstatning på grundlag af den pligt til at udvise omhu, som moder-moderselskabet til et selskab, som er blevet erklæret konkurs, er underlagt, principielt er lovgivningen i det land, hvor sidstnævnte selskab har hjemsted.
- 50 Indledningsvis skal det undersøges, om det i hovedsagen omhandlede ansvar ikke henhører under selskabsretten og følgelig er udelukket fra Rom II-forordningens anvendelsesområde i medfør af forordningens artikel 1, stk. 2, litra d). Selv om den forelæggende ret formelt har begrænset sine spørgsmål alene til fortolkningen af visse EU-retlige bestemmelser, er en sådan omstændighed nemlig ikke til hinder for, at Domstolen oplyser den om alle de momenter angående fortolkningen af EU-retten, som kan være til nytte ved afgørelsen af den sag, som verserer for den (dom af 15.7.2021, DocMorris, C-190/20, EU:C:2021:609, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 51 Denne bestemmelse omhandler forpligtelser uden for kontrakt, der udspringer af reglerne for selskaber, foreninger og andre juridiske personer, og som vedrører spørgsmål såsom disse enheders stiftelse ved registrering eller på anden måde, deres handleevne, interne organisation og opløsning samt ledelsens eller deltagernes personlige ansvar i denne egenskab for disse enheders forpligtelser og revisorers personlige ansvar over for et selskab eller dets deltagere i forbindelse med revisionen af regnskaberne.
- 52 Det skal bemærkes, at Domstolen for så vidt angår den – i artikel 1, stk. 2, litra f), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT 2008, L 177, s. 6) fastsatte – tilsvarende udelukkelse fra denne forordnings anvendelsesområde for spørgsmål, der er omfattet af reglerne for selskaber, foreninger og juridiske personer, har fastslået, at den udelukkende omhandler søgsmål om disse enheders organisatoriske forhold (dom af 3.10.2019, Verein für Konsumenteninformation, C-272/18, EU:C:2019:827, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).
- 53 Som generaladvokaten har anført i punkt 54 i forslaget til afgørelse, udgør dels ledelsens eller deltagernes personlige ansvar i denne egenskab for selskabets, foreningens eller den juridiske persons forpligtelser, dels revisorers personlige ansvar over for et selskab eller dets deltagere i forbindelse med den lovpligtige revision af regnskaberne – hvilke ansvar er omhandlet i Rom II-forordningens artikel 1, stk. 2, litra d) – ikke organisatoriske forhold i disse selskaber, foreninger og juridiske personer, hvorfor rækkevidden af den fastsatte udelukkelse skal præciseres ved hjælp af et funktionelt kriterium.
- 54 Da det formål, der ligger til grund for denne udelukkelse, er et ønske fra lovgiver om at opretholde de spørgsmål, med hensyn til hvilke der findes en specifik løsning, der følger af tilknytningen mellem disse spørgsmål og et selskabs, en forenings eller en juridisk persons funktion og drift, under *lex societatis*' sæt lovregler alene, skal det i hvert enkelt tilfælde efterprøves, om der for de

i Rom II-forordningens artikel 1, stk. 2, litra d), omhandlede selskabsdeltagere, ledere eller revisorer foreligger en forpligtelse uden for kontrakt af grunde, der er specifikt knyttet til selskabsretten, eller som ikke har noget med denne ret at gøre.

- 55 Hvad særligt angår den i hovedsagen omhandlede tilsidesættelse af pligten til at udvise omhu skal der sondres alt efter, om der er tale om en af forholdet mellem organet og selskabet følgende specifik pligt til at udvise omhu, hvilken pligt ikke er omfattet af Rom II-forordningens materielle anvendelsesområde, eller om den generelle pligt til omhu erga omnes, hvilken er omfattet heraf. Det tilkommer alene den forelæggende ret at vurdere dette.
- 56 For det tilfælde, at denne vurdering skulle foranledige den forelæggende ret til at fastslå, at Rom II-forordningen finder anvendelse, skal det for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt forordningens artikel 4, stk. 1, skal fortolkes således, at det sted, »hvor skaden indtræder«, er etableringsstedet for det selskab, der ikke yder erstatning for den skade, som dette selskabs kreditorer har lidt som følge af selskabets moder-moderselskabs tilsidesættelse af pligten til at udvise omhu, bemærkes, at det af denne doms præmis 35 fremgår, at den i hovedsagen omhandlede skade først og fremmest påføres det konkursramte selskabs formue, således at den for dette selskabs kreditorer blot udgør en indirekte skade.
- 57 Den nævnte forordnings artikel 4, stk. 1, præciserer, at det land, hvor den skadevoldende begivenhed fandt sted, og det land, hvor begivenhedens potentielle indirekte følger kan indtræde, begge er uden betydning.
- 58 I denne henseende har Domstolen allerede fastslået, at når det er muligt at identificere en direkte skade, er stedet, hvor denne direkte skade er indtrådt, det relevante tilknytningsmoment med henblik på at fastlægge, hvilken lov der finder anvendelse, uanset de indirekte følger af den skadevoldende handling (jf. i denne retning dom af 10.12.2015, Lazar, C-350/14, EU:C:2015:802, præmis 25).
- 59 Det fremgår i øvrigt af Domstolens praksis vedrørende kompetencen i sager om erstatning uden for kontrakt, at stedet for skadens indtræden er det sted, hvor den oprindelige skade for de direkte berørte personer opstod (jf. i denne retning dom af 11.1.1990, Dumez France og Tracoba, C-220/88, EU:C:1990:8, præmis 22).
- 60 I overensstemmelse med de krav om sammenhæng, som fremgår af syvende betragtning til Rom II-forordningen, skal der med henblik på fortolkningen af forordningen ligeledes tages hensyn til denne retspraksis (jf. i denne retning dom af 21.1.2016, ERGO Insurance og Gjensidige Baltic, C-359/14 og C-475/14, EU:C:2016:40, præmis 43).
- 61 Det følger heraf, at det land, hvor skaden indtræder som omhandlet i Rom II-forordningens artikel 4, stk. 1, er etableringslandet for det selskab, der ikke yder erstatning for den skade, som dette selskabs kreditorer har lidt som følge af selskabets moder-moderselskabs tilsidesættelse af pligten til at udvise omhu.
- 62 Hvad for det andet angår den omstændighed, at kravene i hovedsagen er blevet fremsat af en kurator i henhold til dennes lovbestemte forpligtelse til at afvikle boet og af en person, der varetager et kollektivt forsvar af interesser på vegne af samtlige kreditorer, men ikke i deres navne, skal det indledningsvis bemærkes, at i overensstemmelse med den ved Rom II-forordningen indførte ordning har spørgsmålene om, hvem der fremsætter et krav, og hvilken slags krav der er tale om, ingen indvirkning på fastlæggelsen af det sted, hvor skaden indtræder.

- 63 Hvad angår den hævdede omstændighed, at der mellem det konkursramte selskab og dets moder-moderselskab allerede foreligger en finansieringsaftale, som indeholder en værnetingsklausul, skal det bemærkes, at i henhold til Rom II-forordningens artikel 4, stk. 3, kan en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land bl.a. støttes på et forudgående retsforhold mellem parterne, f.eks. en aftale, med nær tilknytning til den pågældende skadevoldende handling.
- 64 Som generaladvokaten har anført i punkt 89 og 92 i forslaget til afgørelse, er den omstændighed, at der foreligger et sådant retsforhold, imidlertid ikke i sig selv tilstrækkelig til at udelukke anvendelsen af den lov, som finder anvendelse i henhold til artikel 4, stk. 1 eller 2, og den gør det ikke muligt automatisk at anvende den lovgivning, der finder anvendelse på aftalen, på ansvaret uden for kontrakt.
- 65 I henhold til Rom II-forordningens artikel 4, stk. 3, råder retsinstansen nemlig over et skøn med hensyn til, om der foreligger en væsentlig tilknytning mellem forpligtelsen uden for kontrakt og det land, hvis lovgivning det forudgående retsforhold er underlagt. Det er kun, hvis retsinstansen finder, at denne tilknytning er godtgjort, at den skal anvende dette lands lovgivning.
- 66 Det fjerde spørgsmål skal derfor besvares med, at Rom II-forordningens artikel 4 skal fortolkes således, at den lov, der finder anvendelse på en forpligtelse til at yde erstatning på grundlag af den pligt til at udvise omhu, som moder-moderselskabet til et selskab, som er blevet erklæret konkurs, er underlagt, principielt er lovgivningen i det land, hvor sidstnævnte selskab har hjemsted, selv om den omstændighed, at der mellem disse to selskaber allerede foreligger en finansieringsaftale, som indeholder en værnetingsklausul, er en omstændighed, som kan godtgøre, at der er en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land som omhandlet i denne artikels stk. 3.

Sagsomkostninger

- 67 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Ottende Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 7, nr. 2), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at retten på det sted, hvor et selskab, hvis gældsposter er blevet uinddrivelige, fordi dette selskabs moder-moderselskab har tilsidesat sin pligt til at udvise omhu over for selskabets kreditorer, har kompetence til at påkende et kollektivt erstatningssøgsmål vedrørende erstatning uden for kontrakt, som kurator i konkursboet efter dette selskab inden for rammerne af sin lovbestemte forpligtelse til at afvikle boet har anlagt på vegne af samtlige kreditorer, men ikke i deres navne.
- 2) Svaret på det første præjudicielle spørgsmål er ikke anderledes, hvis der tages hensyn til den omstændighed, at i hovedsagen handler en stiftelse for at forsvare kreditorernes kollektive interesser, og at kreditorernes individuelle omstændigheder ikke tages i betragtning i det med henblik herpå anlagte søgsmål.

- 3) Artikel 8, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at såfremt den ret, som behandler den oprindelige sag, tilbagekalder sin afgørelse om at erklære sig kompetent til at påkende denne sag, mister den ligeledes helt sin kompetence til at påkende de krav, der fremsættes mod den pågældende som tredjemand.
- 4) Artikel 4 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II-forordningen) skal fortolkes således, at den lov, der finder anvendelse på en forpligtelse til at yde erstatning på grundlag af den pligt til at udvise omhu, som moder-moderselskabet til et selskab, som er blevet erklæret konkurs, er underlagt, principielt er lovgivningen i det land, hvor sidstnævnte selskab har hjemsted, selv om den omstændighed, at der mellem disse to selskaber allerede foreligger en finansieringsaftale, som indeholder en værnetingsklausul, er en omstændighed, som kan godtgøre, at der er en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land som omhandlet i denne artikels stk. 3.

Underskrifter